

requirat de forma seu valore matrimonii, utique etiam voluit, ut formaliter & specificè præsentés sint, id est, rogati vel moniti, quatenus de matrimonio, hic & nunc contracto, testimonium perhibeant: cæteroque non tam per accidens, quam per se & ordinariè posset contingere, ut, qui tantum casu in loco tempore contractus matrimonialis commorantur, de iis, quæ gesta sunt, testificari nequeant: cui malo utique Tridenti-

num obviare volens non potuit non testium rogationem vel admonitionem efflagitare. Ut proinde paritas non de aliis negotiis, sed de testamento, vel ex eo melius huc applicetur, quòd, sicut ibidem testes, cum sint de forma testamenti, rogari vel admoneri debeant, pariformiter ad matrimonium, pro cuius forma & solennitate desiderantur, aut rogati veniant, aut præsentés admoncantur, necessum videatur.

SUPPLEMENTUM AD LIB. V. DECRETALIU. TRACTATUS I. DE DELICTIS IN GENERE.

CAPUT I. De Natura & Varietate Delicti.

SUMMARI A.

1. & seq. Non omne factum turpe refertur inter delicta secundum aliquos. 3. Aliud vide-

tur esse de Jure Canonico. 4. & seq. Explantur, an & in quo sensu conatus in delictum incidat.

QUÆSTIO I.

An omne factum turpe inter delicta referatur?

Huberus ad tit. ff. de Delict. privat. num. 2. sentit, omne quidem, quod turpe est, esse necessarium & injustum; opus tamen esse Legis sanctione, ut factum aliquod pro delicto in civitate habeatur: nam delicti æstimationo civilis dependet à pœna l. sanctio 41. ff. de Pœn. & sicut non omne, quod honestati congruit, à Legibus tanquam necessarium præcipitur; ita nec omne, quod turpitudinem sapit, punitur. Eiusdem serè mentis cum Ludovico de Ameno in tract. de Delict. tit. 1. §. 2. num. 16. est Dominicus Ursaga in Institut. criminal. lib. 1. tit. 1. num. 2. ubi delictum describit, quòd sit commissio facta dolo, contra Legem vigentem, & aliquid im-

perantem seu prohibentem sub pœna; & in num. 7. circa finem observat, delictum à peccato differre per hoc, quòd peccatum Divinæ tantum ultionem expectet, delictum autem, accusatione & damnatione dignissimum, etiam in foro humano vindicetur in cap. Apostolus 1. Dist. 81. Quia verò in foro Canonico Ecclesia iudicat de omni peccato cap. novit 13. de Judic. potest etiam in hoc sensu omne peccatum in eodem foro delictum censerit, non quidem ut contra illud semper procedatur per viam inquisitionis aut accusationis, sed per viam denuntiationis seu Evangelicæ, seu Canonice. Vid. Ludov. de Ameno cit. tit. 1. §. 2. num. 49.

QUÆSTIO II.

An conatus ad delictum in pœnam incidat?

Delictis in hoc cap. à num. 29. circa hanc materiam addi potest, quod tradit Huberus cit. l. num. 4. Delicta in perfecta, quæ ad plenitudinem suam non pervenerunt, in univèrsam non eadem severitate, sed mitius pu-

niri, quidquid Cæsares in l. quisquis §. in pr. Cod. ad L. Jul. Majest. dicant, Jura voluerunt l. 3. ff. de his, qui not. infam. l. 1. in pr. & §. ult. ff. de Extraord. crim. l. 21. §. 7. ff. de Furt. l. 16. §. 8. ff. de Pœn. Idque ratio suadet omnino,

nò respectu imbecillitatis humanæ, quâ primi motus ita non sunt in potestate, ut eorum actus eodem rigore, quòd perpetrata facinora, excipi debeant. Aliquando delictum imperfectum penitus transmittitur, ut in crimine falsi, quando quis scripsit falsum testamentum, quod tamen non est signatum l. 6. in pr. ff. ad L. Cornel. de Falsi. quod etiam in levioribus flagitiis servatur d. l. 3. qui not. infam. Quòd factum sive corpus deli-

cti sit impletum, etsi effectum extra se non habuerit, idèd non desinit perfectum esse delictum, ut, si falsum sit scriptum, signatumque, sed nihil exinde petitur aut exactum d. l. 6. in pr. Denique fit etiam, ut in perfecta facinora pœnis ordinariis subjiciantur, ut in Lege Cornelia de sicariis de eo, qui cum telo ambulaverit hominis occidendi furtive faciendi gratiâ, constitutum l. Lege 1. in pr. ff. ad L. Cornel. de Sicar.

CAPUT II.

De Personis delinquentibus.

Vacat.

CAPUT III.

De Effectu & Pœnis Delicti.

SUMMARI A.

1. & seqq. Recensentur causa, augendi pœnam. 4. & seqq. Causa mitigandi. 7. Causa remittendi. 8. Vicarius Generalis vi officii non potest ferre censuram. 9. Formatur electio. 10. Reformatur. 11. & seq. Agitur de excommunicatione ex Jure. 13. Recensentur excommunicationes reservata contra omnes. 14. Contra Clericos. 15. Contra Regulares. 16. Contra personas publicas. 17. Enumerantur excommunicationes reservata ex Bul-

la Cæna. 18. Adstruuntur non-reservata contra omnes. 19. Contra Clericos. 20. Contra Religiosos. 21. Contra Episcopos & Nuntios. 22. Contra Dominos Temporales. 23. Contra Magistratus & Judices. 24. Expununtur suspensiones contra Clericos. 25. Contra Episcopos. 26. Contra Capitula. 27. Contra Religiosos. 28. Explantur interdicta personalia specialia. 29. Personalia generalia. 30. Localia.

QUÆSTIO I.

Quenam sint causæ augendi, mitigandi, vel remittendi pœnam.

Actum de singulis in hoc cap. sct. 1. §. 3. 4. & 5. Hic tamen ex Ursaga in Institut. criminal. lib. 4. tit. 7. num. 3. & seqq. quoad augmentum pœnarum annexendum I. causas augendi pœnas reduci ad duas, vel ad consuetudinem delinquenti, vel ad frequentiam delictorum. De frequentia dictum in 2. cit. hoc cap. num. 60. & seqq. Consuetudo delinquendi, cum magis deliberatum animum & iniquiorem voluntatem arguat, graviores quoque pœnam meretur per l. capitulinus 28. §. 3. & 10. ff. de Pœn. & l. nemo 3. Cod. de Episcopali audient. exceptò ab aliquibus crimine blasphemie, in quo pœnam minuendam putant, vel quia, si omnes blasphemiferè punirentur, pauci superessent; vel quia adest defectus religionis & justitiæ. Addatur Ameno d. tit. 1. §. 4. num. 15. 4. II. Causas minuendi ab eodem Authore num. 7. & seqq. statui duas, generales scilicet, quæ per omnia delicta vagatur, uti v. g. est ignorantia, vis, & metus; & specialium, quæ desumitur à circumstantiis personarum, temporum, & similium: quorsum ille reducit amentiam doli; credulitatem & opinionem-

exclusivam delicti; iracundiam; ætatem; ebrietatem; loci consuetudinem; multitudinem certorum aut incertorum delinquentium; senis fragilitatem; rusticitatem seu simplicitatem delinquentis; præstantiam & nobilitatem personæ; insignem illius peritiam; mutationem status & religionis post delictum; constitutionem proprii filii in carcere; diuturnitatem temporis à die commissi delicti; numerum liberorum; spontaneam confessionem; meritorum excellentiam. Quæ tamen omnes causæ, nisi fallor, potius generales sunt, atque omnibus delictis communes; licet non omnibus delinquentibus suffragentur. Jungatur Ameno d. l. num. 16.

III. Remissionem pœnæ nemini licet, præter supremum Principem, & cui is vis, ut vocant, aggratiandi concessit; debereque concurrere justam causam, qualem Ursaga d. lib. 4. cap. 8. num. 16. existimat esse, si Princeps habeat singularem cognitionem & dilectionem erga reum, ortam non ex affectu carnali, sed à virtute & aliis qualitatibus.